گفتوگۆ لەگەڵ موزیکژەن مەجید خۆشناو.. هەڤپەیڤین- کامەران حاجی ئەلیاس

موزیکژەن مەجید خۆشناو: ئامێری کەمان گەورەترین روبەری لە تیپە سیمفونیاکان داگیر کردوە

موزیکژەن مەجید خۆشناو: زۆر گرنگە هونەرمەندو نووسەرو شاعیرو ئەدیب تا لە ژیان مابێت گرنگی پێ بدرێت و ڕێزی لێ بگیرێت

هونەرمەندی موزیکژەن مەجید سەعید خدر ناسراوا بە (مەجید خۆشناو) لە شاری شەقڵاوە لەدایك بووە،لەسەردەمەنێکی زووە وەکو ژنیار خزمەت بەهونەری کوردی کردوە، لە ساڵانی حەفتاکانی سەدەی رابردوو لە ئێزگەو تەلەفزیۆنی کوردی بەشداربووە لە تۆمارکردنی چەندین گۆرانی بەهونەرمەندان (تایەر تۆفیق،تەحسین تەها،فوئاد ئەحمەد ...) لەسەردەمی شۆرشی ئەیلول وەکو ژنیار بەشداری لە ئاهەنگەکانی نەورۆز و بۆنە نیشتمانی لە ناوپردان و گەڵاڵەدا کردوە...لە ساڵی 1981 دا بەبێتە پێشمەرگە وەکو ئەندامی تیپی شەهید کارزان بەشداری بووە لە تۆمارکردنی دەیان سروودی شۆڕشگێڕی بە بۆ هونەرمەندان (حەمە جەزا،ناسری ڕەزازی،نەجمەی غوڵامی..) خاوەنی چەندین ئاوازە ،لە هەمان کاتدا مەجید خۆشناو لە بواری نووسینیش خاوەنی چەندین کتێبە لەسەر موزیك.. ئەندامی سەندیکای هونەرمەندانی کوردستان و عێراقە..بەمەبەستی ئاشانا بوون بەکارو چالاکییەکانی بەچەند پرسیارێك بەسەرمان کردوە.

هەڤپەیڤین- کامەران حاجی ئەلیاس

***سەرەتا ئەگەر بکرێت بۆ خوێنەرانمان باس لە چۆنیەتی ئاشانابوونت بە هونەری موزیك بکەیت؟**

- سەرەتای ئاشنابوونم بە موزیك و خۆشەویستیم بۆ ئەو هونەرە دەگەڕێتەوە بۆ قۆناغی سەرەتایی لە پۆلی دووی سەرەتایی بووم لە قوتابخانەی ڕزگاری کە مامۆستا" عەبدولواحید مەرجان" یەکەم ئاوازو سروودی بۆ گەمان چرپاند. دوای فێری ژەنینی ئامێری کەمان بووم بەئەندامی تیپی موسیقای سەفین لە گەڵ هونەرمەندان" رزگار خۆشناو ،ئەنجبەر خۆشناو " کە ژمارەیەك هونەرمەندی لە خۆ گرتبوو لەوانە ڕەوانشاد" حەمید سەعید

قەساب" کە ئەوان دانەری تیپەکە بوون .لە ساڵانی حەفتاکان (ئەوکاتەی قوتابی بووم لە پەیمانگای هونەرە جوانەکان). لەزۆربەی ئاهەنگەکانی بۆنە نەتەوەییەکان بەشداربوون بەتایبەتی ئەو ئاهەنگانەی کەلە ناوپردان و گەڵاڵە ساز دەکران لە دوای بەیاننامەی 11ی ئادار بە گڕووتینێکی تر دەستمان بە چالاکی کردوە .دوای ئەوەی لە پەیمانگای هونەرە جوانەکانی بەغدا بەشی موزیك وەرگیرام کاتێ لە پشووەکان دەهاتنەوە لەنیوەی ساڵ و سەڕی ساڵ پشووی هاوین دوای ڕێکەوتنەکەی ئادار ئێمە بەردەوام بووین لە چالاکی تائێستاش بەردەوامین، بە چەندین قۆناغی هونەری تێپەڕبووین.

***تا چەند گرنگە ژنیار دەرچووی فێرگەیەکی هونەری بێت؟**

▪ بێگومان گرنگە بۆ هونەرمەند لە هەر بوارێك بێت بەرەو بەهونەرەکەی بدات، بەڵی بەمەبەستی بەرەودانە بە توانستەکانمان، دوای بەیاننامەی 11ی ئادار لەپەیمانگای هونەرە جوانەکانی بەغدا بەشی موزیك ئامێری چەلۆ(ڤیۆلۆنسێل) وەرگیرام بەشێوەیەکی زانستی گرنگی بەهونەرەکەم دا. زۆری چالاکیەکانم ئەو کاتە لە ئێزگەی کوردی بەغدا بوو لە تۆمار کردنی گۆرانیەکانی(تایەر تۆفیق، تەحسین تەها و فوئاد ئەحمەد) جگە لە ئاهەنگەکانی نەورۆز و بۆنە نەتەوەییەکان ساڵی 1975-1976 دوای پێنج ساڵ لە خوێندن توانیم بڕوانامەی دبلۆمم لە بواری موزیك بەدەست بهێنم.

***کامەن ئەو ژەنیارانەی کاریگەریان لە سەرتە هەبوو،یاخود سەرسامیت بە ژەنینیان؟**

▪ ئەو سەردەمەی من قوتابی بووم باشترین ژەنیاری کەمان لەناو عەرەب دا(عەبوود عەبدولعال)،بوو کە ژەنیارێکی بەتوانای لوبنان بوو ئەو هونەرمەندە زۆرینەی گۆرانیەکانی ئوم کەلسوم بە کەمانەکەی ئەژەنە زۆر سەرسامی ژنینی بووم. لەناو کوردیشدا ژەنیاری بەتوانای کەمان زۆر کەمن سەرسامیانم بوون وەکو "دڵشاد سەعید دهۆکی" کەهاوڕێ ی خۆمان بوو لە پەیمانگا ساڵێ دوای ئێمە بوو. هەروەها مامۆستا "ئەنوەر قەرەداغی" نەك من زۆری ئەو قوتابییە کوردانەی ئەو سەردەمە لە ژێر کاریگەری ئەوانەدا بوون.. لە ئامێری چەلۆ من سەرسام بووم بە مامۆستاکەم " حوسێن قەدوری " هەروەها ڕەوانشاد کەنعان وەسفی کە ئەکتەرێکی دیاری عێراقی بوو. کوڕێکی هەبوو (قوسەی کەنعان وەسفی) باشترین ژەنیاری ئامێری چەلۆ(ڤیۆلۆنسێل)بوو

لە گەنجەکان لە تیپی سەمفەنیای ژەنیاری یەکەم بوو رەوەی سەرەکی هەبوو لە کۆنسێرتەکانی ئامێری چەلۆ کاریگەری زۆری لەسەر من هەبوو.

- **کێن ئەوانەی ئامێری کەمانیان داهێنا بەواتایەکی تر نیشتنیمانی ئامێری کەمان کوێیە؟**
- ئامێری کەمان ئامێرێکی ژێدەری رۆژ ئاوایە گەورەترین روبەری لە تیپە سیمفونیاکان داگیر کردوە زۆر جار ژمارەیان لە 30 ئامێری کەمان تێپەڕ دەکات. سەرەتای دۆزینەوەی بەفەرمی دەگەڕێتەوە بۆ ناوەڕاستی سەدەی شانزەهەم ، ئەوکاتە بە دەست دروست دەکرا بەناوبانگترین خێزانی دروستکەری ئەو ئامێرە خێزانی “ستراديڤاری” لە ئەڵمانیاو خێزانی” ئەمانی” بوون لە ئیتاڵیا.بەناوبانگترین دروستکەری لە خێزانی ستراديڤاری(ئەنتۆنیۆ ستراديڤاری)بوو. باشترین کەمان لەسەر دەستی ئەو بلیمەتە ساڵی 1713 دوورست دەکرا. باشترین ژەنیاری ئامێری کەمان و داهێنانەکانی لە کۆنسێرتی کەمان(ئەنتۆنیۆ ڤیڤاڵدی) بوو. لەچەرخی باروك دا. بەڵام ئێستا دوای بوونی بە کاری بازرگانی کارگەی تایبەت بەو ئامێرە لە (ئەڵمانیاو ئیتاَلیاو چین و یابان و چیك) ئەو ئامێرە بەرهەم دێنن. بەڵام هەموو کاتێك کاری دەستی خوازراو ترە.. وەکو کارەشی هەورامان.
- **ئاوازی تایبەت بەخۆت هەیە؟**

ئەوەی راستی بێت من جگە لە ژەنین ،لە هەمان کاتدا گرنگیم بە نووسین و سروود داوە کەلە شاخ بووم، سروودی (قەچی قوربانی وڵاتم) هۆنراوەی دکتۆر مارف عومەر گوڵ و وتنی هونەرمەند ی کۆچکردوو “تاهیری خەلیلی” ئاوازی من بوو هەروەها هۆنراوەیەکی شاعیر حەمە سەعید حەسەن ناو نیشانی هۆنراوەکەم لەبیر چووە بەڵام سەرەتاکەی ئەڵێ (چونکە لوتکەی سەرم نەوی نابێ چونکە زامی..هتد) کۆتاییەکەی دەڵێ (چونکە بە چەوساوەکا ن ئەنووسن). ئەمەو هۆنراوەیەکی هێمنی شاعیرە کە دەڵێ (ئەی شەهید ئەی نموونەی ئازادی ..نەڕوات خوێنی تۆ بە خۆڕایی ئاوازی شاخی بوون ..) دوای ڕاپەڕین و ئازاد کردنی کوردستان ئەگەر سیدی 2010 چالاکی قوتابخانەکان ببینی زۆری سروودی مناڵان کە هۆنەرو ئاوازی خۆم بوون ،لەوانە (کوردستان، ڕەنگینە، دڵێ و شاخی بەفرینە، تاڤگەی چەم و ڕووباری بەهەشتی سەر زەمینە، سروودی کەش و هەوای وڵاتەکەم.. هتد).

- **بەبۆچوونی بەڕێزتان ئاستی موزیکی کوردی لەئێستادا لەچ**

ئاستێك دایە؟

- موزیك زمانێكی جیهانیە ئێمەی كورد وەك میللەتێكی ڕۆژهەڵاتی خاوەن موزیك و مەقامی تایبەت بە خۆمانین میللەتێكی دەوڵەمەند بەگۆرانی فۆلكلۆری رەسەن بۆ نموونە مەقامی ئای ئای و ،خاوكەرو،خورشیدی و،ئەڵا وەیسی و،هیجران و. كورد و،بەیاتی كوردی ..فۆڕمی تایبەتن بەكورد كەهونەرمەندانی رەسەن(عەلی مەردان،تاهیر تۆفیق، حەسەنی جزیری)، هونەرمەندی رەسەن بوون ..لەڕووی گۆرانی ئەو سەردەمە جوانی خۆی هەبوو .ئەو موزیكەی كەئەو كاتە ئەژەنرا لەدڵ و ناخ بوو. بەڵام لەڕووی دابەش كردن كە بە عەرەبی ئەڵێن(التوزیع الالی) ئێستا پێشكەوتووترە واتە گیانی موزیكی ئەو سەردەمە بەچێژتر بوو. ئەو ئاوازانەی ئێستا ئەوترێت هەر هی ئەو سەردەمە زێڕینەن جگە لە هونەرمەند(عەدنان كڕیم و بیژەن كامگار)لەو كاسێتەی گۆرانیەكانی(سەید ئەسغەری كوردستانی) لەگەڵ تیپی ئۆركسترای تاران ،كەزۆر بەجوانی ئەیڵێنەوە . بەداخەوە ئەوانیترزۆر لاسایی كردنەوەیان سەقەتە جێگای داخە ئێستا وەك جاران ل□ئ□□زگەی كوردی هەبوو فیلتەری نیە دەنگەكان هەڵسەنگێنن. ئەوی دێت پارەی هەبێت كلیپ دەر ئەكاو گۆرانی ئەڵێ ئاوازی كۆنی رەسەنیش ئەشێوێنن.. لەوانەیە تەكنۆلۆژیاو ڕیتمی خێراو سەردەمی ئێستا ئەو سلبیاتەی هەبێت.

***لە بواری نووسینش بەرێزتان خاوەنی چەند كتێب و لێكۆڵنەوەن ئەكرێت تیشك بخەیتەسەر ئەم بوارەش ؟**

- لەڕووی نوسین بەتایبەتی موزیك داخەكەم كەمن ئەوانەی خۆیان لەقەرەی ئەو بابەتە ئەدەن كەمەن من هەوڵەكانی(دكتۆر ئامانج غازی و مامۆستا وریا ئەحمەد و حەمەی حەمە باقی) بەرز ئەنرخێنم بەرهەم و كتێبی جوانیان هەیە هەتا ئەو نووسینانەی كاك (فەرهەنگ غەفوور، هەنگاو ئەنوەر شێخانی،مامۆستا ئەنوەر قەرەداغی) لەگەڵ ئەوهونەرمەندانەی كەل□ گ□قاری چلاواز ئەیان نووسی جێ پەنجەیان دیارە.. هەوڵەكانی منیش تا ئێستا چوار كتێبم بەچاب گەیاندوون لەوانە (سەر بردەوە ڕووداوی مێژوویی لە لاوكەكانی كاوێس ئاغا)، كەتا ئێستا چەندان كۆڕو سمینارم لەسەر كردوە لاوكەكانی كاوێس ئاغا رەسەن و مێژوویین هەروەها كتێبەكەی (بیته□ق□ن) 400 چوار سەد لاپەڕەیە لەنووسینی دكتۆر حوسێن فەوزی كەبە ڕەگەز میسریە لە عەرەبی وەرم گێڕاوە بۆ سەر

زمانی کوردی.کتێبی (پەلکە زێڕینە) تایبەتە بە ژیانی چل هونەرمەندو گۆرانی بێژ و موزیسیان بە نموونە لە موزیسیانەکان موشتەبای میرزادە تێدایە. چوارەم کتێبم (دە ئاوازی جیهانی یە) نووسینی دکتۆرە سورەیا مەلحەس ئەوەش وەرگێڕانە بە سەر زمانی کوردی ..شوکر ئێستا سێ کتێبی ترم ئامادەن بۆ چاپ لەوانە (جیهانی موزیك) نووسینی (زین النصار) (لە ئاوازانی هونەری موزیك) کە 17 بابەتی موزیك لە خۆ دەگرێت وەك فەرهەنگی جیهانی کەنسێرتەو، سیمفۆنیاو .چەمبەر موزیك (موزیکی کەشك)کەسەردانی هایدن و مۆزارت و بیتهۆڤن بە شازادەو میرەکان ئەنووسرا، بەڵام و لە کەشکی شازادەکان نمایش دەکرا. هەروەها بابەتی خەمانیش لە خۆ دەگرێت وەك لاوك و حەیران بە نموونە. لەدەرەوەی موزیك کتێبێکم هەیە لەسەر زاناو داهێنەران بە نموونە (ئەدیسۆنی) تێدایە کە داهێنەری کارەبایە.

▪ **لەم ڕۆژانەی لەلایەن پارێزگاری هەولێر مەراسیمێکی ڕێزلێنانت بۆ ساز کرا تاچەند گرنگە هونەرمەند تا لە ژیان دایە ڕێزی لێبگیریت؟**

▪ زۆر گرنگە هونەرمەندو نووسەرو شاعیرو ئەدیب تا لە ژیان ماوەت گرنگی پێ بدرێت و ڕێزی لێ بگیرێت . من سوپاسی برای هونەرمەند(وشیار مەرجان) ئەکەم وەك بەڕێوەبەری چالاکی قوتابخانەکان .هەروەها مامۆستاو هونەرمەند(فەرهەنگ غەفوور)کە هاریکار بوون بە سازدانی ئەو ڕێورەسمە، بە ئامادەبوونی ،جەنابی پارێزگار کاك ئومێد خۆشناو،دکتۆر عەلی ڕەشید سەرۆکی ئەنجوومەنی پارێزگاو ،کاك عەبدولڕەحمان فەرهادی سەرۆکی یەکێتی نووسەران و سوپاس بۆ هەموو ئەوانەی قەڵغان ومیدالیاو گوڵیان بە هەنام لەوانە، برای هونەرمەند (هیواسوعاد) سەرۆکی سەندیکای هونەرمەندان .سوپاس بۆ کاك حەمزە ئامادەکارو پێشکەشکاری کەناڵی قەڵات هەروەها کەناڵی گەلی کوردستان سوپاس بۆ هەردوو بەڕێزی بەتوانا(دەسەز خان و ژیار خان)،سوپاس بۆ ئامادەبوونی هەموو ئەو نووسەرو ڕۆشنبیرو هونەرمەندو جەماوەرە جوانانە مایەی شانازی بوو. سوپاس بۆ ئێوەش .